

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

8	0	2	9
---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	2
---	---	---	---

B.Ed. (Gen.) 2nd Semester

(2042)

UNDERSTANDING THE LEARNER (In all Mediums)

(Same for USOL Candidates of 2nd Semester)

Paper : F-2.2

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :- Attempt FIVE questions in all, including Question No. 9 (Unit-V) which is compulsory and selecting ONE question each from Units I-IV.

UNIT—I

- 1. Discuss in detail the various factors affecting learning process. 8
- 2. Explain Pavlov's classical conditioning theory and its educational implications. 8

UNIT—II

- 3. Describe in detail the Guilford's Structure of Intellect (SOI) model. 8
- 4. Define creativity. Describe the various methods of fostering creativity among students. 8

UNIT—III

- 5. Explain in detail the various methods of personality assessment. 8
- 6. Define motivation. Describe in detail the various types of motivation. 8

UNIT—IV

7. Explain the identification process and interventions for the educational backward child. 8
8. Compute Rank order correlation coefficient between the scores of students in English and Maths :

English	56	75	45	71	62	64	58	80	61	76
Maths	66	70	40	60	65	56	59	77	67	63

8

UNIT—V

9. Answer the following in short :
- (a) Types of transfer of learning.
- (b) Dimensions of emotional intelligence.
- (c) Importance of mental health
- (d) Types of children with special needs. 2×4=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट : — सभी में से पाँच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. 9 (यूनिट-V) अनिवार्य है। यूनिट I से IV में से एक प्रश्न का चयन करें।

यूनिट-I

1. अधिगम प्रक्रिया को प्रभावित करने वाले विभिन्न कारकों की विस्तार से चर्चा कीजिए। 8
2. पावलोव के प्रशिष्ट प्रतिबद्ध सिद्धांत और इसके शैक्षिक निहितार्थों की व्याख्या करें। 8

यूनिट-II

3. गिलफोर्ड के बौद्धिक संरचना (SOI) मॉडल का विस्तार से वर्णन करें। 8
4. रचनात्मकता को परिभाषित करें। छात्रों में रचनात्मकता को बढ़ावा देने के विभिन्न तरीकों का वर्णन करें। 8

यूनिट-III

5. व्यक्तित्व मूल्यांकन की विभिन्न विधियों का विस्तार से वर्णन कीजिए। 8
6. अभिप्रेरणा को परिभाषित कीजिए। प्रेरणा के विभिन्न प्रकारों का विस्तार से वर्णन कीजिए। 8

यूनिट-IV

7. शैक्षिक पिछड़े बालक के लिए पहचान प्रक्रिया और हस्तक्षेप की व्याख्या करें। 8
8. अंग्रेजी और गणित में छात्रों के अंकों के बीच पंक्ति क्रम सहसंबंध गुणांक की गणना करें :

अंग्रेजी	56	75	45	71	62	64	58	80	61	76
गणित	66	70	40	60	65	56	59	77	67	63

8

यूनिट-V

9. निम्नलिखित का संक्षेप में उत्तर दें :
- (क) सीखने के हस्तांतरण के प्रकार।
- (ख) भावनात्मक बुद्धि के आयाम।
- (ग) मानसिक स्वास्थ्य का महत्व।
- (घ) विशेष आवश्यकता वाले बच्चों के प्रकार। 2×4=8

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ-V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8
2. ਪਾਵਲੋਵ ਦੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਗਿਲਫੋਰਡ ਦੇ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਢਾਂਚੇ (SOI) ਮਾਡਲ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8
4. ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 8
6. ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਵਿਦਿਅਕ ਪਿਛੜੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਪਛਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8
8. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੈਂਕ ਕ੍ਰਮ ਸਹਿ-ਸੰਬੰਧ ਗੁਣਾਂਕ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ :

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ	56	75	45	71	62	64	58	80	61	76
ਗਣਿਤ	65	70	40	60	65	56	59	77	67	63

8

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
(ੳ) ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
(ਅ) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਆਯਾਮ
(ੲ) ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
(ਸ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ। 2×4=8